EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 5.5.2023.
COM(2023) 235 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

par to oficiālo kontroļu vispārējo darbību, kas veiktas dalībvalstīs (2021. gadā), lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem

{SWD(2023) 131 final}

Satura rādītājs

Kopsavilkums 4
Ievads 6

1. daļa
ES dalībvalstu veiktās oficiālās kontroles 2021. gadā 8

1.1.
Vispārīgs pārskats 9

1.2.
ES dalībvalstu ikgadējie ziņojumi 14

1.3.
Oficiālās kontroles sistēmu organizācija un darbība 15

1.4.
VDKP efektīvas darbības nodrošināšanai veiktie pasākumi 17

1.4.1.
Veiktās darbības ar mērķi nodrošināt uzņēmumu atbilstību 18

1.4.2.
Valstu iestāžu īstenotā izpildes panākšana 19

1.4.3.
Pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu oficiālās kontroles sistēmu efektīvu darbību 21

2. daļa
Komisijas kontroles darbības ES dalībvalstīs 2021. gadā 23

2.1.
Revīzija un kontrole 24

2.2.
Ieteikumi 27

2.3.
Svarīgākā informācija par Komisijas veiktajām kontrolēm 2021. gadā 28

2.4.
Sistemātiska turpmākā rīcība attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi 32

2.4.1.
Vispārējas turpmākās rīcības revīzijas 33

2.4.2.
Izpildes panākšana 34
Secinājumi 35

Atruna

Eiropas Komisija nāk klajā ar šo ziņojumu saskaņā ar Regulas (ES) 2017/625 [(1)] 114. pantu. Šā ziņojuma mērķis ir uzlabot tās informācijas publisku pieejamību, kas attiecas uz ES dalībvalstu veiktajām oficiālajām kontrolēm un Komisijas šajā saistībā veiktajām kontrolēm pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības, dzīvnieku labturības, bioloģiskās lauksaimniecības un lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmu jomā.

ES tiesību interpretācija ir vienīgi Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

Mūsu mērķis ir nodrošināt, lai šī informācija tiktu atjaunināta un būtu precīza. Ja ziņosiet par kļūdām, centīsimies tās izlabot.

Šajā ziņojumā izmantotie materiāli:

- ir vispārīga informācija, un to nav paredzēts attiecināt uz konkrētiem kādas personas vai uzņēmuma apstākļiem;
- ne vienmēr ir visaptveroši, pilnīgi, precīzi vai atjaunināti;
- ir daļēji iegūti no ES dalībvalstu valstu iestādēm, kuras Komisija nekontrolē un par kurām Komisija nevar uzņemties nekādu atbildību.

Daži dati vai informācija šajā ziņojumā var būt izveidoti vai strukturēti datnēs vai formātos, kuros ir iespējamas kļūdas.

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/625 (2017. gada 15. marts) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem

Kopsavilkums

Šis ziņojums attiecas uz ES dalībvalstu oficiālo kontroļu vispārējo darbību un Komisijas kontroles darbībām 2021. gadā. Šo kontroļu mērķis ir nodrošināt augstu veselības aizsardzības līmeni un uzticēšanos pārtikas apritei no lauka līdz galdam. Tās ir svarīgs veids, kādā pārbaudīt, vai uzņēmumi ievēro juridiskās prasības, un lai ES patērētāji varētu būt pārliecināti, ka viņu patērētā pārtika ir nekaitīga. Tāpat tās ir būtiskas, lai nodrošinātu pārtikas, dzīvnieku un augu drošas tirdzniecības netraucētu norisi gan Eiropas Savienībā, gan trešās valstīs.

Par oficiālo kontroļu veikšanu ir atbildīgas valstu iestādes. Ja pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi neievēro attiecīgos tiesību aktus, valstu iestādēm ir jāpanāk, ka uzņēmumi šos pienākumus izpilda.

2021. gadā oficiālās kontroles skāra 16,9 miljonus uzņēmumu un valstu iestādes attiecībā uz uzņēmumiem veica gandrīz 5 miljonus oficiālo kontroļu. Pamatojoties uz šīm kontrolēm, tika konstatēti aptuveni 1000 000 neatbilstību, kā rezultātā tika piemēroti gandrīz 500 000 administratīvo sankciju un gandrīz 8000 tiesvedības darbību.

Komisija pārbauda, kā ES dalībvalstis īsteno oficiālās kontroles un izpildes panākšanas darbības. Šo Komisijas kontroļu ziņojumi, kuri publicēti Komisijas tīmekļvietnē, sniedz skaidru priekšstatu par valstu iestāžu sniegumu un ir nozīmīga daļa pārskatīšanas procesā, kas nodrošina, ka ES tiesību akti ir mērķderīgi.

Komisijas veiktās kontroles liecina, ka kopumā valstu iestādēs ir ieviestas sistēmas, kas vajadzīgas, lai uzraudzītu, kā uzņēmumi īsteno ES prasības, un nodrošinātu, ka tie tās īsteno, un lai rīkotos neatbilstību gadījumos. Veicot šīs kontroles, dažu ES dalībvalstu oficiālās kontroles sistēmās tika konstatēti trūkumi, un tas norāda, ka ir vajadzīgi uzlabojumi. Šādos gadījumos Komisija sniedz ieteikumus valstu iestādēm.

Komisija sistemātiski pārbauda, kā tiek īstenoti ieteikumi, un vajadzības gadījumā izmanto citus izpildes panākšanas instrumentus. Turklāt tā atbalsta ES dalībvalstis, sniedzot tehnisku palīdzību un apmācību programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” ietvaros un organizējot ekspertu tīklu tehniskas sanāksmes.

Kopš 2020. gada valstu iestādēm ir jāziņo par kontroļu rezultātiem saskaņotā elektroniskā formātā. Tomēr ne visas ES dalībvalstis ir iesniegušas visus savus datus vajadzīgajā formātā. Komisija turpinās sadarboties ar valstu iestādēm, lai uzlabotu datu pilnīgumu turpmākos ikgadējos ziņojumos.

2021. gadā Covid-19 pandēmija turpināja ietekmēt valstu iestāžu un Komisijas spēju veikt kontroles un revīzijas, kā plānots.

Ievads

ES mērķis ir nodrošināt augstu veselības aizsardzības un uzticēšanās līmeni tādās jomās kā pārtikas un barības nekaitīgums; dzīvnieku un augu veselība; dzīvnieku labturība; bioloģiskā lauksaimniecība; kā arī ģeogrāfiskās izcelsmes shēmas (aizsargāts cilmes vietas nosaukums (ACVN), aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde (AĢIN) un garantēta tradicionālā īpatnība (GTĪ)). ES iedzīvotāji visās šajās jomās pamatoti gaida augstus standartus.

ES ir visaptverošs tiesiskais regulējums, kas nodrošina saskaņotas kontroles visā pārtikas un barības apritē no lauka līdz galdam, kā arī piemērotu uzraudzību, vienlaikus garantējot efektīvu vienoto tirgu un tirdzniecību ar trešām valstīm. Šajā ziņojumā atsauces uz ES dalībvalstīm un statistikas dati ietver Apvienoto Karalisti attiecībā uz Ziemeļīriju [2].

Viens no ES integrētās pārtikas nekaitīguma politikas — "no lauka līdz galdam" — pīlāriem ir tas, ka katrā ES dalībvalstī ir jābūt efektīvai oficiālās kontroles sistēmai, kuras pamatā ir Oficiālo kontroļu regula [3] un kuras mērķis ir pārbaudīt, kā uzņēmumi ievēro ES standartus visā pārtikas un barības apritē, un vajadzības gadījumā panākt, ka uzņēmumi tos ievēro. ES dalībvalstīm ir jāizstrādā valstu daudzgadu kontroles plāni (VDKP), kas aptver visas jomas, uz kurām attiecas ES lauksaimniecības pārtikas tiesību akti.

Komisijai ir svarīga nozīme vispārējā kontroles regulējumā ES līmenī [4], un tā veic kontroles, to starpā revīzijas, ES dalībvalstīs, lai pārbaudītu, vai valstu iestādes pilda savus kontroles pienākumus.

ES dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai ikgadējs ziņojums [5] par oficiālo kontroļu īstenošanu saskaņā ar VDKP.

---

[2] Saskaņā ar Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas un jo īpaši Protokola par Īriju/Ziemeļīriju 5. panta 4. punktu saistībā ar minētā protokola 2. pielikumu.

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/625 (2017. gada 15. marts) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.

[4] Regulas (ES) 2017/625 116. pants.

[5] Regulas (ES) 2017/625 113. panta 1. punkts.

Komisija sagatavo ziņojumu [6] par oficiālo kontroļu darbību ES dalībvalstīs, ņemot vērā:

- ikgadējos ziņojumus, ko iesniegušas valstu iestādes par to veiktajām kontroles darbībām; un
- ES dalībvalstīs veikto Komisijas kontroļu rezultātus.

Šis ziņojums attiecas uz 2021. gadu. Tajā ietverts pārskats par:

- ES dalībvalstu ikgadējiem ziņojumiem par 2021. gadu;
- Komisijas kontroles darbībām ES dalībvalstīs 2021. gadā; kā arī
- Komisijas turpmāko rīcību un veiktajām izpildes panākšanas darbībām, kā arī valstu iestādēm sniegto atbalstu.

Tajā iekļauts valstu iestāžu sniegto datu apkopojums par 2021. gadu. Šie dati laika gaitā ļaus noteikt kontroļu un neatbilstību tendences.

Valsts oficiālo kontroļu infografikas ir balstītas uz 2021. gada apkopotajiem datiem no ES dalībvalstīm.

Tā kā ziņošanas prasības kopš 2020. gada ir mainījušās, ne visas ES dalībvalstis varēja sniegt visus datus par 2021. gadu vajadzīgajā detalizācijas pakāpē. Tas ierobežo infografiku salīdzināšanu, jo dažas ES dalībvalstis, iespējams, ir iesniegušas apvienotus datus, kas nav analizēti vajadzīgajās apakškategorijās.

Šim ziņojumam ir pievienots dienestu darba dokuments [7], kurā sniegta:

- papildu pamatinformācija par tiesisko regulējumu un
- sīkāka informācija par kontrolēm un revīzijām, ko valstu iestādes un Komisija veic pārtikas aprites jomās, uz kurām attiecas Oficiālo kontroļu regula.

[6] Regulas (ES) 2017/625 114. pants.

[7] Komisijas dienestu darba dokuments (SWD(2023) 131 final), kas pievienots Komisijas ziņojumam par to oficiālo kontroļu vispārējo darbību, kas veiktas ES dalībvalstīs (2021. gadā), lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.

1. daļa

ES dalībvalstu veiktās oficiālās kontroles 2021. gadā

1.1. Vispārīgs pārskats

Pārtikas ražošanu un izplatīšanu no lauka līdz galdam veido dažādas ķēdes, kas aptver plašu jomu un darbību klāstu ([8]).

1. tabulā ir sniegts pārskats par pārtikas apritē iesaistīto uzņēmumu kopskaitu; veiktajām oficiālajām kontrolēm; konstatētajām neatbilstībām; kā arī administratīvajām sankcijām un veiktajām tiesvedības darbībām visā pārtikas apritē ES līmenī 2021. gadā.

1. tabula. Oficiālās kontroles 2021. gadā. Vispārīgi skaitļi

Pārtikas apritē iesaistīto uzņēmumu kopskaits	Veiktās oficiālās kontroles	Konstatētās neatbilstības	Piemērotās administratīvās sankcijas	Veiktās tiesvedības darbības
16 961 311	**4820 161**	**1112 663**	**499 365**	**7903**

1. attēlā ir sniegts pārskats par oficiālajām kontrolēm, ko ES valstis 2021. gadā veikušas visos pārtikas aprites posmos — no lauka līdz galdam. [(9)]. Tajā redzams operatoru, veikto oficiālo kontroļu, konstatēto neatbilstību un piemēroto administratīvo sankciju skaits, kas iegūts, analizējot dažādas darbības pārtikas apritē [(10)].

2. tabulā ir parādītas piecas galvenās pārtikas aprites nozares absolūtos skaitļos attiecībā uz uzņēmumu skaitu, veiktajām oficiālajām kontrolēm, konstatētajām neatbilstībām un piemērotajām administratīvajām sankcijām. Šim ziņojumam

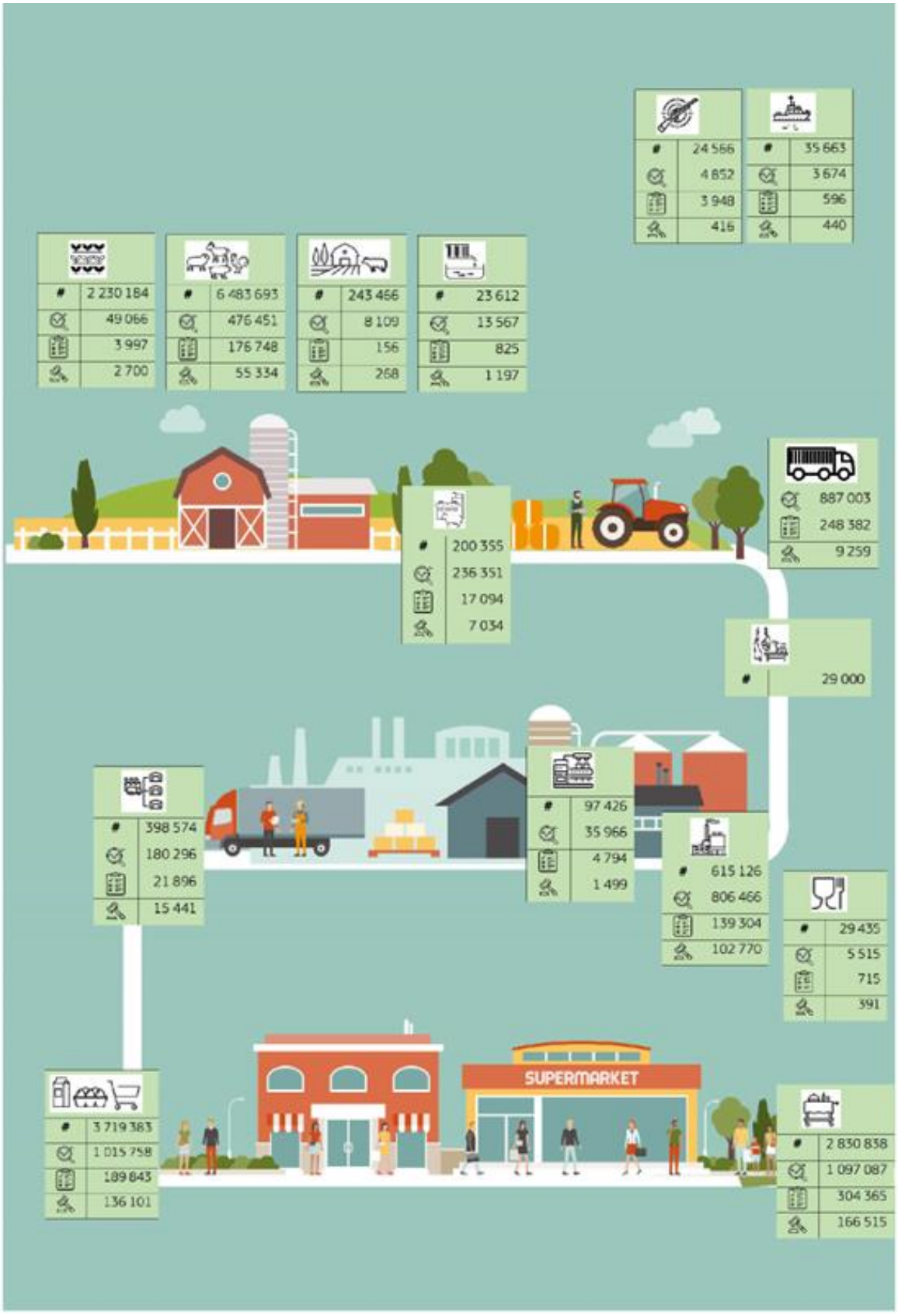
[(8)] Sk. *Eurostat* — Eiropas pārtikas aprites galvenie skaitļi — 2021. gads, lai iegūtu datu izlasi par ES lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarēm un plašāku ķēdi "no lauka līdz galdam".

[(9)] Šajā attēlā nav iekļautas kontroles, kas saistītas ar augu veselību (t. i., augu pasu izsniegšana un ISPM15 zīmes izmantošana koksnes iepakojumam, lai parādītu, ka tas apstrādāts nolūkā novērst kukaiņu, sēklu un sēnīšu izplatīšanos), augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecību un pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu ārpus lauksaimniecības.

[(10)] Valstu iestādēm nav jāpaziņo to uzņēmumu skaits, kas nodarbojas ar dzīvnieku pārvadāšanu. Dati, kas pieprasīti attiecībā uz oficiālajām kontrolēm un neatbilstībām kautuvēs un medījamo dzīvnieku gaļas apstrādes uzņēmumos, var būt norādīti kā liemeņu skaits vai svars, tāpēc kopējo daudzumu nevar izmantot.

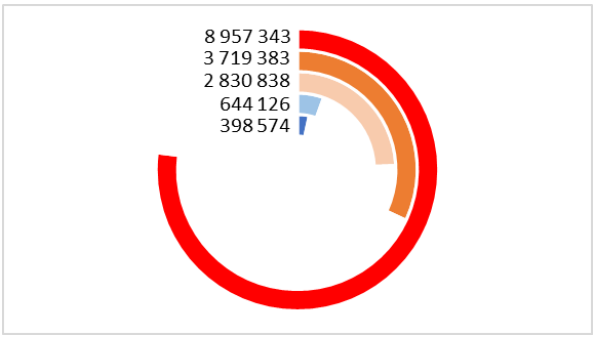
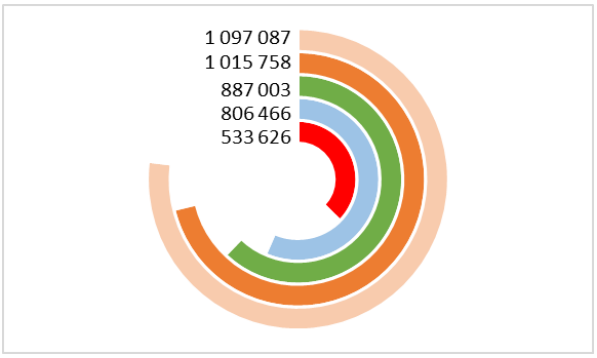
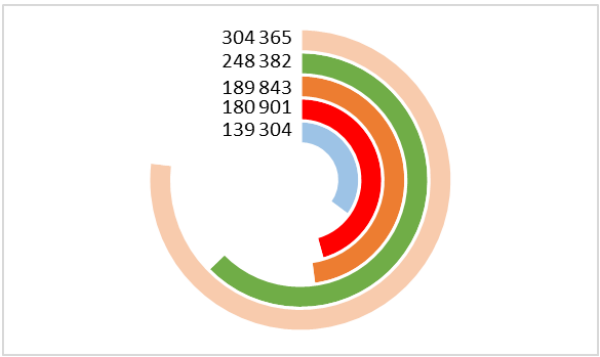
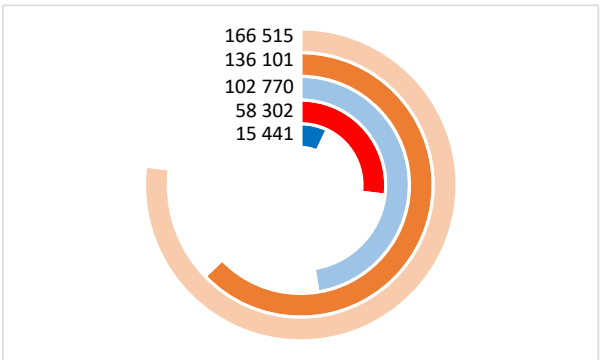
pievienotajā dienestu darba dokumentā ir sniegts šo skaitļu sīkāks sadalījums pa dažādajām pārtikas aprites jomām.

1. attēls. ES dalībvalstu veiktās oficiālās kontroles 2021. gadā

	Lauksaimniecība: augi	#	Operatoru skaits
	Lauksaimniecība: dzīvnieki		Oficiālo kontroļu skaits
	Lauksaimniecība: jauktā		Neatbilstību skaits
	Akvakultūra		Administratīvo sankciju skaits
	Zvejniecība		
	Medības		
	Dzīvnieku barība		
	Dzīvnieku pārvadāšana		
	Kautuves un medījamo dzīvnieku gaļas apstrāde		
	Pārtikas ražošana		
	Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrāde		
	Pārtikas izplatīšana		
	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība		
	Ēdināšanas pakalpojumi		
	Saskarei ar pārtiku paredzētu materiālu ražotāji		

2. tabula. Oficiālās kontroles 2021. gadā. Piecas galvenās nozares

Uzņēmumi		Lauksaimniecība	8957 343
		Pārtikas vairumtirdzniecība	3719 383
		Ēdināšanas pakalpojumi	2830 838
		Pārtikas ražošana	644 126
		Pārtikas izplatīšana	398 574
Oficiālās kontroles		Ēdināšanas pakalpojumi	1097 087
		Pārtikas vairumtirdzniecība	1015 758
		Dzīvnieku pārvadāšana	887 003
		Pārtikas ražošana	806 466
		Lauksaimniecība	533 626
Neatbilstības		Ēdināšanas pakalpojumi	304 365
		Dzīvnieku pārvadāšana	248 382
		Pārtikas vairumtirdzniecība	189 843
		Lauksaimniecība	180 901
		Pārtikas ražošana	139 304
Administratīvās sankcijas		Ēdināšanas pakalpojumi	166 515
		Pārtikas vairumtirdzniecība	136 101
		Pārtikas ražošana	102 770
		Lauksaimniecība	58 302
		Pārtikas izplatīšana	15 441

1.2.
ES dalībvalstu ikgadējie ziņojumi

2021. gada ziņojumu iesniegšanas termiņš bija 2022. gada 31. augusts. 9 ES dalībvalstis iesniedza savus ziņojumus laikā, 15 dalībvalstis nokavēja termiņu līdz pat 2 nedēļām, savukārt pēdējie četri ziņojumi tika iesniegti ar 29, 42, 42 un 92 dienu nokavēšanos.

Šī bija tikai otrā reize, kad valstu iestādes izmantoja jauno ziņošanas formātu. Tāpēc dažām no tām joprojām bija grūtības apkopot datus vajadzīgajā formātā. Tas nozīmē, ka par 2020. un 2021. gadu iesniegto datu salīdzinājumi var nebūt ticami. Pāreja uz jauno formātu arī apgrūtina pirms 2020. gada iesniegto datu salīdzināšanu ar pēc 2020. gada iesniegtajiem datiem. Tāpēc joprojām ir pāragri sākt ikgadēju datu salīdzināšanu ES līmenī.

Savos ziņojums ES dalībvalstis var aprakstīt savu progresu stratēģisko mērķu sasniegšanā un problēmas, ar kurām tās saskārušās, īstenojot savu VDKP. Tajos var iekļaut arī paziņojumu par vispārējo atbilstības līmeni un vispārēju pašnovērtējumu par savu oficiālo kontroļu piemērotību un efektivitāti. Ziņojuma veidlapā ir tukši tekstlodziņi, kuros valstis var atspoguļot šo informāciju. Tomēr valstu iestādes par 2021. gadu sniedza mazāk informācijas, nekā paredzēts norādījumu dokumentā [(11)].

Attiecībā uz dzīvnieku labturību saimniecībās un pārvadāšanas laikā Oficiālo kontroļu regulā ir noteikts, ka ikgadējos ziņojumos iekļauj būtiskāko neatbilstības gadījumu analīzi. Šai analīzei būtu jākalpo par pamatu valsts rīcības plānam, kas paredzēts, lai novērstu vai mazinātu to atkārtošanos turpmākajos gados [(12)]. Kopumā un tāpat kā 2020. gadā valstu iestādes neiesniedza ne minēto analīzi, ne minētos rīcības plānus. Tāpēc Komisija šajā sakarā nevar sniegt nepieciešamo kopsavilkumu.

Valstu iestādes arī sniedza tikai ļoti ierobežotu informāciju par kontrolēm, kuru mērķis ir krāpnieciskas un maldinošas prakses novēršana.

[(11)] Komisijas paziņojums par norādījumu dokumentu attiecībā uz to, kā aizpildīt standarta veidlapas paraugu.

[(12)] Regulas (ES) 2017/625 151., 152., 154., 156., 157. un 158. pants.

1.3. Oficiālās kontroles sistēmu organizācija un darbība

ES dalībvalstis ir izveidojušas oficiālās kontroles sistēmas, lai pārbaudītu, kā uzņēmumi visā pārtikas apritē piemēro tiesisko regulējumu.

Valstu iestāžu VDKP aprakstīta to kontroles sistēmu struktūra un noteikti to stratēģiskie mērķi.

Komisijas norādījumos par ikgadējā ziņojuma aizpildīšanu valstu iestādes aicinātas:

- aprakstīt visus oficiālās kontroles sistēmu organizācijas atjauninājumus;
- iekļaut tabulu ar stratēģisko mērķu izvērtēšanai izmantoto darbības rādītāju rezultātiem; kā arī
- ietvert paziņojumu par oficiālās kontroles sistēmu vispārējo atbilstības līmeni un efektivitāti, pamatojoties uz kontroles sistēmu, to mērķu un darbības rādītāju analīzi un rezultātu sintēzi.

Dažas ES dalībvalstis savas kontroles sistēmas apraksta ikgadējā ziņojumā (kā arī savā VDKP). Tomēr ne visos ziņojumos ir sniegts pārskats par rādītājiem un rezultātiem, un vairumā no tiem nav paziņojumu par vispārējo atbilstības līmeni un oficiālās kontroles sistēmas efektivitāti.

11 ES dalībvalstis iekļāva informāciju par saviem stratēģiskajiem mērķiem, un 9 no tām to darīja, sniedzot savu rādītāju rezultātu pārskatu. Šie rādītāji dažkārt attiecas tikai uz veikto oficiālo kontroļu un paņemto paraugu skaitu. Dažu ES dalībvalstu ziņojumos nav iekļauta informācija no visām iestādēm, kas iesaistītas oficiālajās kontrolēs pārtikas apritē.

Tomēr jāatzīmē daži labās prakses piemēri:

- Beļģijas Pārtikas aprites drošības aģentūra izmanto pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības un augu veselības barometrus, pamatojoties uz rādītājiem; un šo barometru rezultāti ļauj tos gadu no gada salīdzināt; un
- Nīderlande nosaka divus informācijas rādītājus un vienu darbības rādītāju:
    - izpildes rādītājs par veiktajiem izpildes pasākumiem;

- kontroles intensitātes rādītājs par kontrolējamo uzņēmumu skaitu noteiktā teritorijā (uzņēmumi vai produkti); kā arī
- atbilstības rādītājs attiecībā uz atbilstības līmeni.

Covid-19 pandēmijas izplatības apturēšanas nolūkā ieviesto ierobežojumu dēļ visas ES dalībvalstis joprojām saskārās ar problēmām pilnas pārbaužu programmas īstenošanā.

Citi valstu iestāžu ziņotie faktori, kas negatīvi ietekmēja pārbaužu programmas, bija resursu nepietiekamība (personāls, finanses un aprīkojums), esošās dzīvnieku (Āfrikas cūku mēris un putnu gripa) un augu veselības problēmas, kā arī *Brexit*. Dānija informēja, ka tai jānovirza ievērojami cilvēkresursi visu ūdeļu izkaušanai saimniecībās, lai novērstu Covid-19 izplatīšanos uz cilvēkiem.

Tā kā visās nozarēs ir vērojama pieaugoša tālpārdošanas tendence, Somija piešķīra vairāk līdzekļu šīs jomas kontrolei.

1.4.
VDKP efektīvas darbības nodrošināšanai veiktie pasākumi

VDKP mērķis ir nodrošināt, lai oficiālās kontroles visā lauksaimniecības un pārtikas apritē tiek veiktas efektīvi, balstoties uz riska analīzi un ievērojot Oficiālo kontroļu regulu.

Ja oficiālajā kontrolē tiek konstatēta neatbilstība, valstu iestādēm ir jārīkojas, lai nodrošinātu, ka neatbilstīgais uzņēmums neatbilstību novērš un nepieļauj šādas neatbilstības atkārtošanos [13].

Valstu iestādēm ir arī jāpārbauda, vai oficiālās kontroles sistēmas darbojas efektīvi, un jāveic vajadzīgās darbības, lai novērstu jebkādus trūkumus, kas konstatēti to kontroles sistēmās [14].

([13]) Regulas (ES) 2017/625 138. pants.

([14]) Regulas (ES) 2017/625 12. panta 2. un 3. punkts.

1.4.1.
Veiktās darbības ar mērķi nodrošināt uzņēmumu atbilstību

ES dalībvalstis rīko sabiedrības informēšanas kampaņas un sniedz norādījumus un apmācību uzņēmumiem, lai palīdzētu tiem ievērot noteikumus pārtikas nekaitīguma jomā.

Deviņas ES dalībvalstis sniedza piemērus valstu iestāžu darbībām, kas palīdzētu uzņēmumiem ievērot piemērojamos noteikumus.

- Dānijas Veterinārā un pārtikas pārvalde strādā ar vairākiem pasākumiem, kas, uzsākot uzņēmējdarbību, palīdzētu vieglāk izprast minimālās pārtikas nekaitīguma prasības.
- Lietuvā Valsts augu dienesta aģentūras darbībā prioritāte ir uzņēmēju konsultēšana, metodiskā atbalsta sniegšana un citu tiesību aktu pārkāpumu novēršanas pasākumu īstenošana, nevis centieni panākt atbilstību tikai ar sankciju vai sodu palīdzību.
- Beļģijā uzņēmumiem, kas sertificēti saskaņā ar valsts apstiprinātajām pašpārbaudes rokasgrāmatām, tiek piemērotas zemākas maksas un mazāks oficiālo kontroļu biežums. Rīki ir pieejami arī nozarēm, kurās šāda apstiprināta pašpārbaudes rokasgrāmata nav pieejama. Kontroles kontrolsaraksti ir publiski pieejami un ietver norādījumus. Ir pieejami arī bezmaksas apmācības kursi un materiāli.

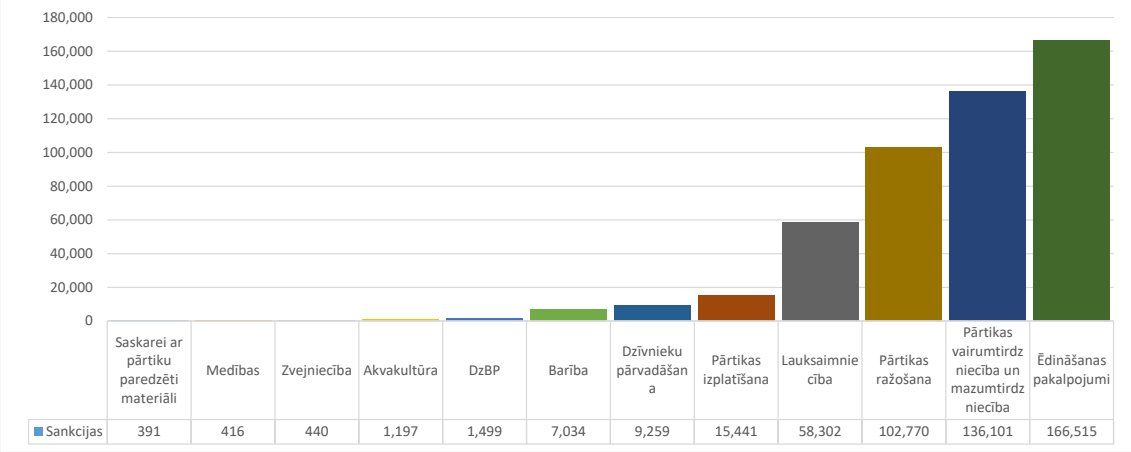
1.4.2.
Valstu iestāžu īstenotā izpildes panākšana

Valstu iestādes piemēro virkni izpildes panākšanas darbību — no mutiskiem un rakstiskiem brīdinājumiem līdz preču konfiscēšanai un iznīcināšanai un uzņēmumu apstiprinājumu (pagaidu) atcelšanai vai ierobežošanai. Kā atturošu pasākumu izmanto administratīvus naudassodus. Oficiāla tiesvedība joprojām ir galējais līdzeklis.

Valstu iestādēm ir jābūt ieviestām iedarbīgām, samērīgām un atturošām sankcijām/sodiem [15].

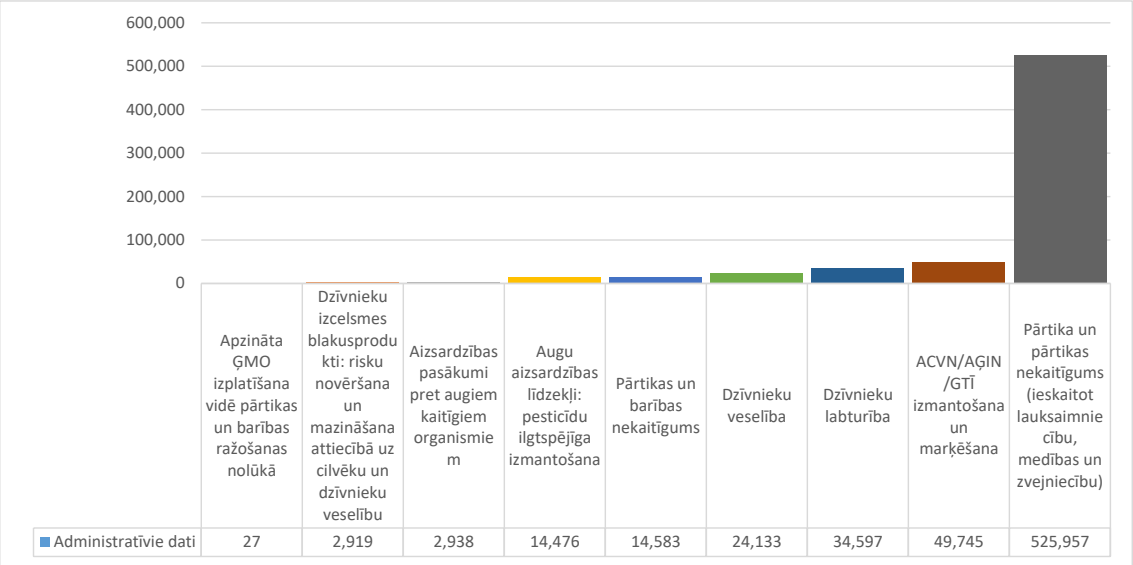
3. tabulā ir parādīts to administratīvo sankciju skaits, kas piemērotas dažādās pārtikas aprites daļās. 4. tabulā šīs sankcijas ir parādītas dažādajās jomās, bet 5. tabulā parādīts dažādajās jomās veikto tiesvedības darbību skaits.

3. tabula. Administratīvās sankcijas 2021. gadā pa darbībām

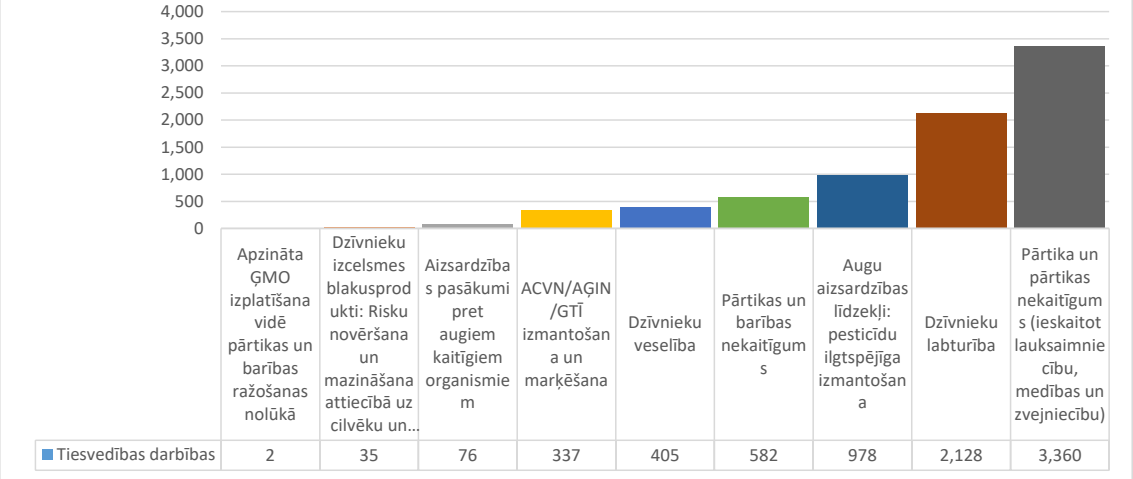
[15] Regulas (ES) 2017/625 137., 138. un 139. pants.

4. tabula. Administratīvās sankcijas 2021. gadā pa jomām

	Apzināta ĢMO izplatīšana vidē pārtikas un barības ražošanas nolūkā	Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti: risku novēršana un mazināšana attiecībā uz cilvēku un dzīvnieku veselību	Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem	Augu aizsardzības līdzekļi: pesticīdu ilgtspējīga izmantošana	Pārtikas un barības nekaitīgums	Dzīvnieku veselība	Dzīvnieku labturība	ACVN/AĢIN /GTĪ izmantošana un marķēšana	Pārtika un pārtikas nekaitīgums (ieskaitot lauksaimniecību, medības un zvejniecību)
Administratīvie dati	27	2,919	2,938	14,476	14,583	24,133	34,597	49,745	525,957

5. tabula. Veiktās tiesvedības darbības 2021. gadā

	Apzināta ĢMO izplatīšana vidē pārtikas un barības ražošanas nolūkā	Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti: Risku novēršana un mazināšana attiecībā uz cilvēku un...	Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem	ACVN/AĢIN /GTĪ izmantošana un marķēšana	Dzīvnieku veselība	Pārtikas un barības nekaitīgums	Augu aizsardzības līdzekļi: pesticīdu ilgtspējīga izmantošana	Dzīvnieku labturība	Pārtika un pārtikas nekaitīgums (ieskaitot lauksaimniecību, medības un zvejniecību)
Tiesvedības darbības	2	35	76	337	405	582	978	2,128	3,360

1.4.3.
Pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu oficiālās kontroles sistēmu efektīvu darbību

Valstu iestādēm ir jāievieš procedūras un/vai pasākumi, lai nodrošinātu oficiālās kontroles efektivitāti un piemērotību. Lai to panāktu, tām ir jābūt:

- pieejamam pietiekamam atbilstīgi kvalificētam un pieredzējušam personālam;
- pieejamiem atbilstīgi un pienācīgi uzturētiem kompleksiem un aprīkojumam; kā arī
- pieejamai pietiekamai laboratoriju kapacitātei analīzei, testēšanai un diagnostikai.

Valstu iestādēm ir jāveic savu kontroles sistēmu revīzijas vai jāuzdod veikt revīzijas attiecībā uz sevi, kā arī jābūt ieviestām kontroles pārbaudes procedūrām [16], lai nodrošinātu atbilstību un lai kontroles sistēmas būtu efektīvas. Šeit ietilpst jebkura tāda uzņēmuma un personas revīzija, kam valsts iestāde varētu būt deleģējusi uzdevumus.

23 ikgadējos ziņojumos bija iekļauta informācija par vienu vai vairākiem no šiem aspektiem. 14 ikgadējos ziņojumos bija iekļauta informācija par apmācības kursiem, ko darbinieki nodrošināja vai apmeklēja.

Ikgadējos ziņojumos iekļauta ierobežota informācija par šīm revīzijām un citām pārbaudes darbībām, ar kurām novērtē oficiālās kontroles sistēmu efektivitāti. Lietuvas, Austrijas un Zviedrijas ikgadējos ziņojumos ir atsauces uz Komisijas veiktajām revīzijām.

Par resursiem:

- Bulgārija ziņoja par šādām tendencēm, kas var traucēt oficiālās kontroles sistēmu darbību:
  - oficiālajās kontrolēs iesaistītā personāla skaita samazināšanās;
  - lielāka darba slodze personālam, cita starpā nepieciešamība strādāt virsstundas;
  - to objektu/uzņēmumu skaita pieaugums, kurus skar oficiālās kontroles; un

[16] Regulas (ES) 2017/625 6. un 12. pants.

- novecojis tehniskais aprīkojums izmantošanai oficiālajās kontrolēs;

- Nīderlande informēja, ka kontrolējamās nozares aug straujāk nekā valsts iestādes cilvēkresursi / kontroles jauda, taču tās valdība ir piešķīrusi papildu resursus;

- Nīderlande izvērtēs, vai Covid-19 pandēmijas laikā ieviestās metodes kontroles nodrošināšanai, piemēram, kameru izmantošana kautuvēs, iespējams saglabāt un vēl vairāk pilnveidot, un

- Ungārija paziņoja, ka pilnveido savas IT sistēmas.

17 ES dalībvalstis ziņoja par izmaiņām savā spēkā esošajā VDKP. Šo izmaiņu iemesli bija šādi:

- izmaiņas likumdošanā (5 ES dalībvalstis);

- būtiskas izmaiņas valstu iestāžu struktūrā, pārvaldībā vai darbībā (5 ES dalībvalstis);

- veikto oficiālo kontroļu rezultāti (4 ES dalībvalstis);

- iekšējās revīzijas sistēmas rezultāti (1 ES dalībvalsts);

- Komisijas kontroļu rezultāti (1 ES dalībvalsts); kā arī

- citi iemesli, piemēram, atjauninātais formāts; jaunas analīzes matricas un parametri; jauns derīguma termiņš; visu iesaistīto iestāžu iekļaušana; kā arī Covid-19 pandēmijas sekas.

2. daļa

Komisijas kontroles darbības ES dalībvalstīs 2021. gadā

2.1.
Revīzija un kontrole

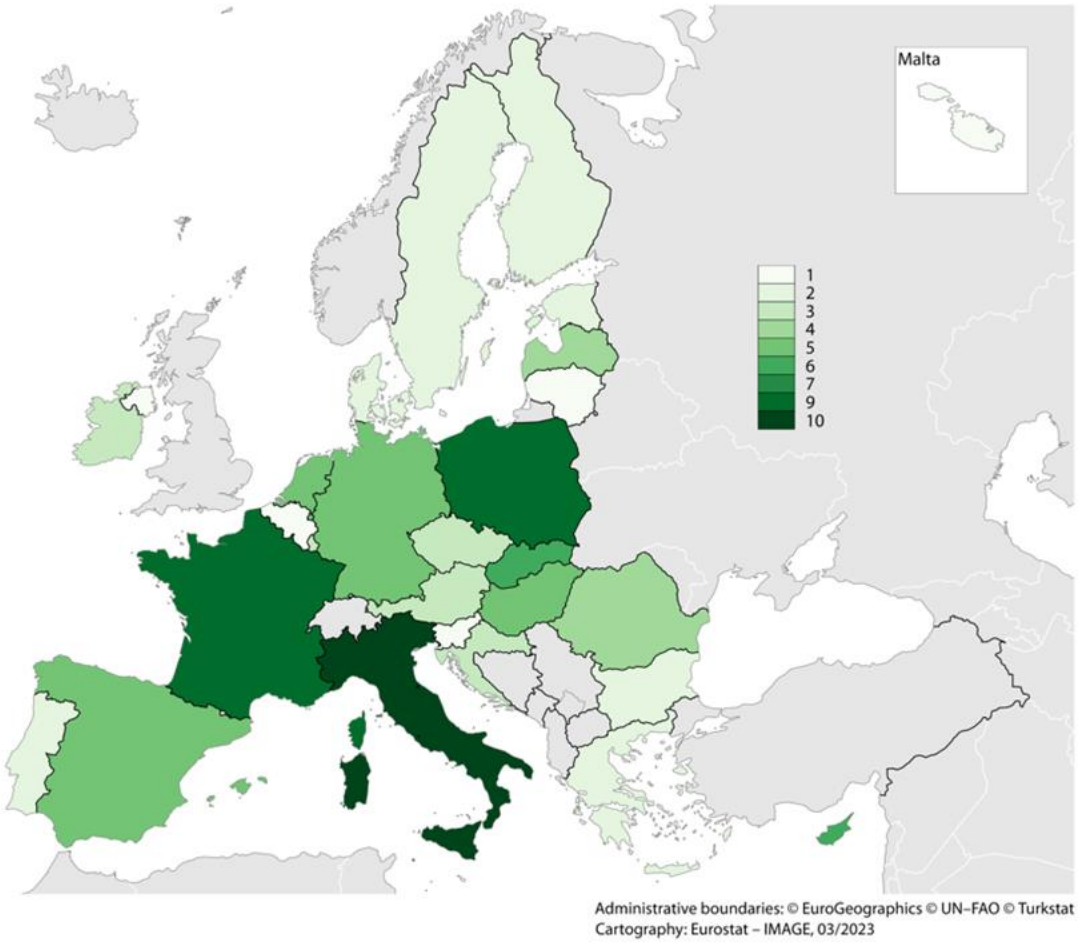
2021. gada revīzijas un analīzes programma [17] bija pirmā saskaņā ar 2021.–2025. gada daudzgadu plānu, un tajā galvenā uzmanība tika pievērsta šādām jomām:

- pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīgums;
- dzīvnieku slimības un augiem kaitīgie organismi; kā arī
- lauksaimniecības un pārtikas aprites ilgtspēja, īpaši ņemot vērā
  - pesticīdu ilgtspējīgu lietošana; kā arī
  - dzīvnieku labturību, kur tika uzsākts projekts dējējvistu labturības kontrolei.

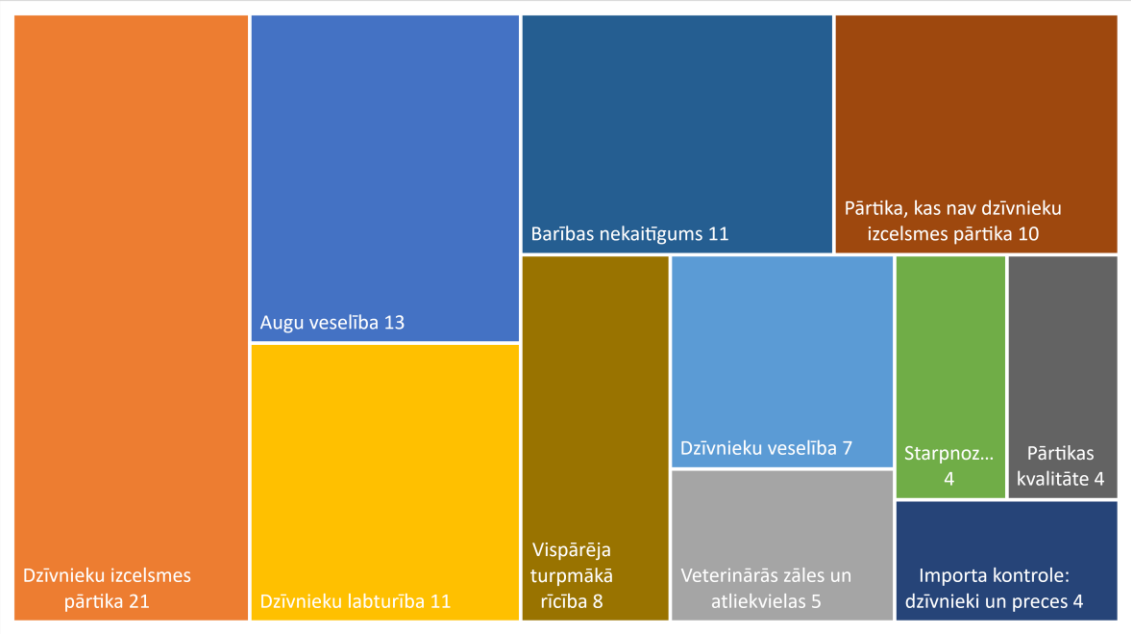
2021. gadā tika veiktas 98 revīzijas un līdzīgas pārbaudes saistībā ar ES dalībvalstu oficiālās kontroles sistēmām. 1. diagrammā parādīta šo kontroļu ģeogrāfiskā izplatība. 2. diagrammā ir parādīts revīziju skaits sadalījumā pa kontroles jomām.

([17]) Darba programmas ir publicētas Komisijas tīmekļvietnē.

1. diagramma. Komisijas veiktās kontroles 2021. gadā

2. diagramma. 2021. gadā veiktās revīzijas sadalījumā pa kontroles jomām

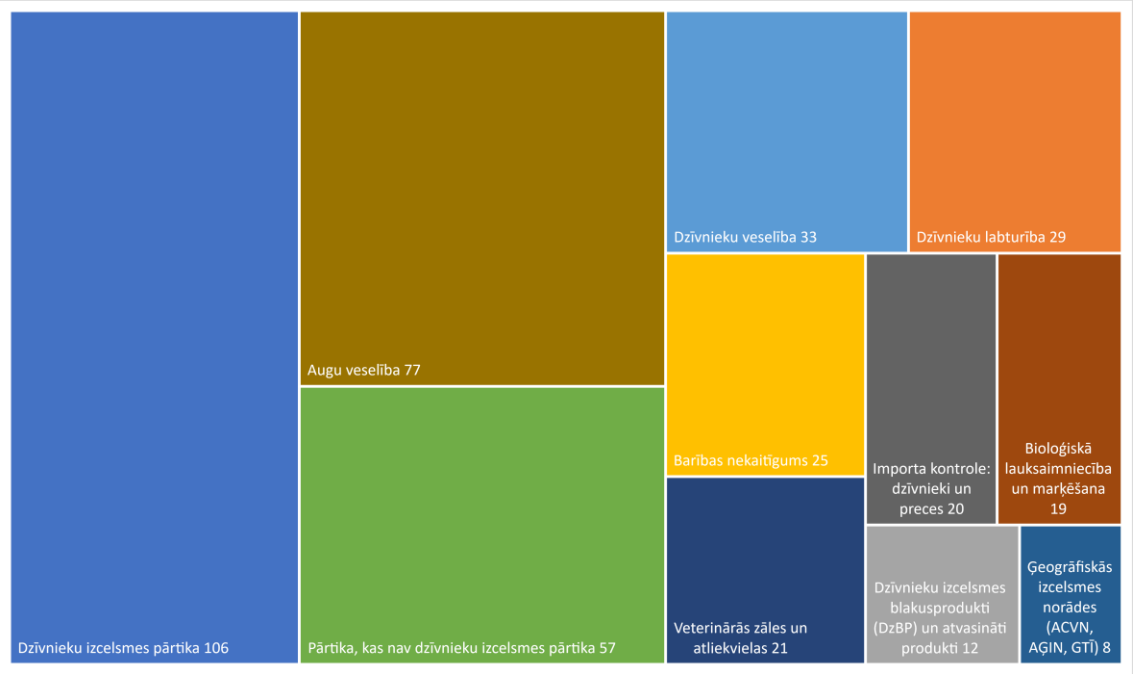

Covid-19 pandēmijas izplatības apturēšanai ieviestie ierobežojumi nozīmēja, ka 83 revīzijas un līdzīgas kontroles tika veiktas pilnībā attālināti, cita starpā izmantojot videokonferences. Attālināta uzņēmumu kompleksu apmeklēšana, lai pārliecinātos par oficiālo kontroļu īstenošanu, nebija iespējama. 8 revīzijas tika veiktas daļēji attālināti, ar ierobežotu klātesamību uz vietas. 7 revīzijas tika veiktas pilnībā uz vietas.

2.2. Ieteikumi

2021. gadā veikto kontroļu rezultātā ES dalībvalstīm tika sniegti kopumā 407 ieteikumi. 3. diagrammā ir sniegts to pārskats sadalījumā pa nozarēm. Sīkāks skaitļu sadalījums pa dažādām revidētajām jomām ir sniegts pievienotajā dienestu darba dokumentā.

3. diagramma. 2021. gadā sniegtie ieteikumi pa nozarēm

2.3.
Svarīgākā informācija par Komisijas veiktajām kontrolēm 2021. gadā

Pārtika

Revīzijās **zivsaimniecības** nozarē tika konstatētas nepilnības mazo zvejas kuģu reģistrācijā un kontrolē, kā arī izkraušanas vietu un ar to saistīto darbību kontroles neesamība. Lietošanai cilvēka uzturā gatavo zvejas produktu revīziju rezultāti apstiprināja agrāku konstatējumu par prasību pierādīt, ka produkti atbilst attiecīgajiem pārtikas nekaitīguma kritērijiem visā to derīguma termiņā. Konstatējums, kas iepriekš atklājās arī virknē vispārējo lietošanai cilvēka uzturā gatavo produktu revīziju.

Veiktajās revīzijās **gaļas** nozarē sīkāk tika aplūkoti apgalvojumi, ka tiek nokautas kaušanai nederīgas govis, un vērtētas jaunas juridiskās prasības, kas ieviestas pirmskaušanas apskatēm un pēckaušanas veterinārajām ekspertīzēm mājputnu kautuvēs. Šo revīziju gaitā tika konstatētas nepilnības oficiālās kontroles sistēmās attiecībā uz apmācību, pirmskaušanas apskatēm un ārkārtas nokaušanu saimniecībā. Īpašā revīzijā tika novērtēts Polijas progress, ieviešot 2019. gadā veikto revīziju rezultātā sniegtos ieteikumus par šīm tēmām.

Piena nozarē tika konstatētas nepilnības kvalitātes kontroles sistēmās attiecībā uz pienu, kas nav liellopu izcelsmes; apmācību; veikto kontroļu uzraudzību; kā arī neatbilstības gadījumu novērtēšanu un izpildes panākšanu.

Attiecībā uz **pārtiku, kas nav dzīvnieku izcelsmes pārtika**, turpinājās revīzijas par mikrobioloģiskajiem riskiem primārajā ražošanā. Salīdzinot ar iepriekšējo revīziju virkni, ir novēroti uzlabojumi, taču tika konstatēts, ka joprojām nav pietiekama diedzēšanai paredzēto sēklu kontrole un ir jāuzlabo primāro ražotāju reģistrācija, lai tos visus varētu pietiekami bieži novērtēt attiecībā uz risku un iekļaut kontroles sistēmā.

Barība

Revīzijās barības nozarē tika konstatētas problēmas saistībā ar operatoru riska analīzes un kritisko kontrolpunktu (*HACCP*) sistēmu novērtēšanu; paraugu ņemšanas protokolu ieviešanu; kā arī oficiālajām kontrolēm attiecībā uz barības marķēšanu.

Dzīvnieku veselība

Revīzijās galvenā uzmanība tika pievērsta Āfrikas cūku mērim. Revīzijas rezultāti tika izmantoti arī, lai novērtētu un turpinātu pilnveidot Komisijas atbalstu ES dalībvalstīm.

Dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti

Pamatojoties uz iepriekšējo revīziju pieredzi, galvenā uzmanība tika pievērsta oficiālajām kontrolēm dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu aprites kritiskajos punktos. Revīzijās tika novērtēta arī Covid-19 pandēmijas ietekme uz oficiālo kontroļu organizēšanu. Šo revīziju konstatējumu rezultātā tika precizēts turpmāko revīziju tvērums šajā jomā līdz 2024. gadam.

Dzīvnieku labturība

Turpinot veiksmīgo pilsoņu iniciatīvu "End the Cage Age" ("Neturi būrī!") [18], revīzijā tika novērtētas dējējvistu labturības oficiālās kontroles sistēmas. Dzīvnieku saspiestība ir būtiskākā vājā vieta. Vaislas saimēm un jaunām vistām paredzētu juridisko labturības prasību neesība nozīmē, ka oficiālās kontroles netiek veiktas konsekventi.

Lai palīdzētu uzlabot dzīvnieku labturību, pārvadājot pa jūru, tika turpināta sadarbība ar Eiropas Jūras drošības aģentūru, lai uzlabotu oficiālās kontroles sistēmu uz lauksaimniecības dzīvnieku kuģiem.

Augu veselība

Revīzijas un analīzes darbības palīdzēja vēl vairāk uzlabot savlaicīgu ziņošanu par jauniem uzliesmojumiem un atjauninājumu sniegšanu par augiem kaitīgajiem organismiem, kā arī informācijas novērtēšanu, lai nodrošinātu ātru lēmumu pieņemšanu. Importa kontroles revīziju virkne palīdzēja valstu iestādēm uzlabot kontroles sistēmas.

[18] Eiropas pilsoņu iniciatīva ir unikāls veids, kā piedalīties ES veidošanā. Tiklīdz kādas iniciatīvas atbalstam tiek savākts viens miljons parakstu, Komisija lemj par turpmāko rīcību. Vairāk informācijas par iniciatīvu "End the Cage Age" ("Neturi būrī!").

Augu aizsardzības līdzekļi

Turpinājās darbs ar ES tiesību aktu atjaunināšanu par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu. Tika publicēti atjaunināti saskaņotie rādītāji [19] 2011.–2019. gadam. Rādītāji apliecina pastāvīgu progresu. Revīziju un apmācību virknē galvenā uzmanība pievērsta pesticīdu ilgtspējīgai lietošanai un integrētai augu aizsardzībai.

Bioloģiskā ražošana un bioloģisko produktu marķēšana

Lielākajā daļā ES dalībvalstu bioloģisko ražošanu un šādi ražoto produktu izmantošanu un marķēšanu sertificē privātas kontroles institūcijas. Kompetentajām iestādēm jāturpina uzlabot šo kontroles institūciju uzraudzību.

Aizsargāts cilmes vietas nosaukums, aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, garantēta tradicionālā īpatnība

Kopumā oficiālo kontroļu organizācija un īstenošana ir efektīva. To efektivitāte ir augstāka ražošanas un pārstrādes posmos nekā pakārtotajā nozarē (vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība).

Tomēr oficiālajās kontrolēs ne vienmēr pārbauda, vai produkti atbilst visiem produkta specifikācijās minētajiem noteikumiem.

Turklāt tirgus kontroles, ko veic attiecībā uz produktu reģistrēto nosaukumu izmantošanu, nav sistemātiskas un nav balstītas uz risku. Tās galvenokārt ir balstītas uz sūdzībām vai ārēju informāciju.

Krāpnieciska un maldinoša prakse

Pamatojoties uz rezultātiem, kas gūti, veicot faktu vākšanas pētījumu un tiekoties ar valstu iestādēm, Komisija gatavo norādījumu dokumentu, lai palīdzētu valstu iestādēm veikt oficiālas kontroles nolūkā identificēt krāpniecisku un maldinošu praksi lauksaimniecības un pārtikas apritē.

Saskaņotās programmas, kuru mērķis ir viltotu un standartiem neatbilstošu pārtikas produktu identificēšana, kā arī pārtikas jomā esošās krāpšanas un viltošanas novēršana, paliek spēkā.

Dzīvnieku un preču ievešana ES

Revīziju rezultāti apstiprina, ka ES dalībvalstis, izņemot vienu, ir turpinājušas uzlabot savas sistēmas un kontroļu īstenošanu.

[19] Saskaņotus riska rādītājus izmanto, lai novērtētu ar pesticīdu lietošanu saistīto risku tendences.

Veterināro zāļu atliekvielas un vidiskie kontaminanti dzīvniekos un dzīvnieku izcelsmes produktos

Atliekvielu uzraudzības plānu un piecu veikto revīziju novērtējuma rezultāti liecina, ka ES dalībvalstis nodrošina atbilstību.

2.4. Sistemātiska turpmākā rīcība attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi

2.4.1.
Vispārējas turpmākās rīcības revīzijas

Balstoties uz trīs gadu ciklu, 2021. gadā tika veiktas astoņas vispārējas turpmākās rīcības revīzijas.

6. tabula. Vispārējas turpmākās rīcības revīzijas 2021. gadā

Vispārējas turpmākās rīcības revīzijas:	

Dalībvalstu veikto darbību sistemātiskā pārskatīšana, pievēršoties revīzijas ieteikumiem, joprojām bija efektīva, risinot lielāko daļu konstatēto problēmu. Vispārējo turpmākās rīcības revīziju rezultāti ir publicēti attiecīgo valstu profilos.

2021. gada decembra beigās valstu iestādes bija veikušas koriģējošu pasākumu vai paudušas apmierinošas apņemšanās novērst lielāko daļu konstatēto trūkumu pieņemamos termiņos. Pamatojoties uz trīs gadu mainīgo rādītāju, apņemšanās veikt koriģējošus pasākumus saistībā ar 90 % ieteikumu, kas izriet no revīzijām, kuras veiktas trīs gadu laikposmā no 2017. līdz 2019. gadam. Turpinās visu atvērto ieteikumu uzraudzība, veicot vispārējas turpmākās rīcības revīzijas.

2.4.2.
Izpildes panākšana

Komisija 2021. gadā nosūtīja Čehijai papildu argumentētu atzinumu attiecībā uz tās pienākumu sistemātiski ziņot par noteiktiem pārtikas produktiem no citām ES dalībvalstīm ikreiz, kad šie pārtikas produkti ievesti Čehijā pirmo reizi [20].

2021. gadā Komisija nav nodevusi EST nevienu lietu jomās, uz kurām attiecas oficiālās kontroles, kas saistītas ar šo ziņojumu.

[20] 2019. gada janvārī tika nosūtīta oficiāla paziņojuma vēstule, bet 2019. gada jūlijā — argumentēts atzinums. Ņemot vērā to, ka ar Regulu (ES) 2017/625 tika atcelti un aizstāti iepriekš piemērojamie tiesību akti par oficiālajām kontrolēm, un lai nodrošinātu juridisko noteiktību attiecībā uz noteikumiem, kurus Komisijas ieskatā Čehija ir pārkāpusi, 2020. gada jūlijā tika nosūtīta papildu oficiāla paziņojuma vēstule un 2021. gada septembrī — papildu argumentēts atzinums.

Secinājumi

ES dalībvalstu ikgadējie ziņojumi par oficiālajām kontrolēm liecina, ka valstu iestādes 2021. gadā turpināja pildīt savu uzdevumu, uzraugot un pārbaudot to, kā pārtikas apritē iesaistītie uzņēmumi ievēro attiecīgās ES prasības, un neievērošanas gadījumā īstenoja izpildes pasākumus.

Valstu iestādēm joprojām ir jāpabeidz to iekšējo datu sistēmu pielāgošana, lai varētu iesniegt pilnīgus un konsekventus datus vajadzīgajā formātā. Ievērojot Komisijas norādījumus par ikgadējā ziņojuma aizpildīšanu, vēl vairāk būtu jāuzlabo par 2022. gadu un turpmākajiem gadiem sniegtās informācijas salīdzināmība.

Arī ikgadējos ziņojumus varētu pilnveidot, ja valstu iestāžu rīcībā būtu pietiekami daudz datu, lai iekļautu paziņojumus par vispārējo atbilstības līmeni; oficiālās kontroles sistēmu vispārējo efektivitāti; kā arī to piemērotību Oficiālo kontroļu regulas [21] mērķu sasniegšanai.

Attiecībā uz oficiālajām dzīvnieku labturības kontrolēm turpmākajos ikgadējos ziņojumos ir jāsniedz labāka galveno neatbilstības gadījumu analīze un valstu rīcības plāni, kas paredzēti, lai novērstu šādu neatbilstības gadījumu atkārtošanos.

ES dalībvalstu veikto oficiālo kontroļu rezultāti un Komisijas veiktās valstu iestāžu kontroles rezultāti liecina, ka ir ieviestas nepieciešamās kontroles sistēmas un ka kopumā tās nodrošina atbilstības līmeni, kas ir saderīgs ar pārtikas un dzīvnieku barības nekaitīguma prasībām un veselīgu iekšējo ES tirgu. Tomēr Komisijas kontrolēs tika konstatētas nepilnības dažās kontroles sistēmās un norādīts uz turpmākiem uzlabojumiem.

Komisijas sistemātiska turpmākā rīcība attiecībā uz revīziju ieteikumu izpildi parāda, ka kopumā valstu iestādes veic atbilstīgus koriģējošus pasākumus, lai novērstu konstatētos trūkumus.

Sadarbībā ar valstu iestādēm Komisija, izmantojot valstu ekspertu tīklus un programmu "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai", turpina atbalstīt to centienus nepārtraukti uzlabot savas oficiālās kontroles sistēmas.

2021. gadā Covid-19 pandēmijas dēļ noteiktie ierobežojumi radīja grūtības valstu iestādēm un Komisijai īstenot savus kontroles plānus. Kā iemesls tam, kāpēc valstu

[21] Regula (ES) 2017/625.

iestādes pilnīgi neīstenoja savas plānotās programmas, tika minēts arī darbinieku skaits un ierobežoti resursi.